

Aanval op salmonella

Hilmar van Weering: 'Zoönose salmonella komt het meest voor in leverbotgebieden'

Afweerstoffen tegen salmonella komen op minder dan tien procent van de melkveebedrijven voor, aldus de Gezondheidsdienst voor

Dieren. De zuivelketen zet richting 2011 in op beheersing van de op mensen overdraagbare ziekte. Wat zijn de gevaren van salmonellose?

De diergezondheid van de melkveestapel moet naar een hoger plan. Dat hebben de verschillende partijen binnen de Nederlandse zuivelketen zich tot doel gesteld. LTO, het Productschap Zuivel, en de Nederlandse Zuivel Organisatie (NZO) hebben binnen dit kader besloten als collectief onder andere de dierziekte salmonellose aan te pakken. De zuivelindustrie zal waarschijnlijk uiterlijk in 2011 beheersing van salmonella door leden en leveranciers verlangen. 'Daaronder verstaan we dat de tankmelkuitslag gunstig is en de veehouder bij een herhaalde ongunstige uitslag actie onderneemt om de salmonellabesmetting van zijn dieren ongedaan te maken', verklaart René van Buitenen, woordvoerder van NZO. Een eerste aanzet voor het monitoren van salmonella is inmiddels gegeven. De tankmelk van alle melkveebedrijven wordt sinds dit jaar automatisch jaarlijks drie keer onderzocht op de aanwezigheid van antistoffen tegen salmonella.

Meldingsplicht salmonella

De infectieziekte salmonellose wordt veroorzaakt door de salmonellabacterie en manifesteert zich in meerdere typen die gastheerspecifiek zijn. 'Bij rundvee zijn de typen salmonella dublin en salmonella typhimurium de belangrijkste', vertelt Hilmar van Weering, dierenarts bij de Gezondheidsdienst voor Dieren (GD). 'In 75 tot 80 procent van de salmonellabesmettingen bij rundvee is er sprake van dublin, echte rundersalmonella. Salmonellose kan maagdarmonsteking, diarree, verwerpen of gewrichtsonsteking tot gevolg hebben. In de meest ernstige situaties kan een koe doodgaan en bij kalfjes kunnen oor- en staartpunten afsterven.'

Individuele bedrijven kunnen volgens Van Weering grote schade van een salmonella-uitbraak ondervinden. 'Veelal floereert een koppel waar een salmonellabesmetting de ronde doet niet en is er sprake van een verminderde melkproductie. Daarnaast zorgen blijvende schade door gewrichtsonsteking, de dood van dieren en het verwerpen van vruchten voor behoorlijke winstdervingen. Ondanks dat de totale schade per bedrijf behoorlijk kan verschillen, ramen wij die gemiddeld op ongeveer 40 euro per aanwezige koe. Dit kan oplopen tot een totale schade per bedrijf van 10.000 euro of meer per jaar.'

De aandacht voor salmonella is vanuit diergezondheid en dierwelzijn gerechtvaardigd, maar wordt versterkt doordat salmonella een zoönose (op mensen overdraagbare ziekte) is.

'Salmonellose wordt een heel vervelende ziekte als je als veehouder besmet raakt en een half jaar niet je bedrijf kunt runnen', vertelt Van Weering. De kans op een humane besmetting is het grootst voor oudere mensen, jonge kinderen, zwangere vrouwen en mensen met een verminderde weerstand, maar ik heb ook kerngezonde dierenartsen voor het bijltje zien gaan. Melkveebedrijven met een sociale functie, bijvoorbeeld een camping of zorgboerderij, en zelfzuivelaars die de melk niet pasteuriseren, moeten extra alert zijn. Als een dierenarts salmonella op een bedrijf aantoot, is hij verplicht dit te melden bij de Voedsel- en Waren Autoriteit.'

Mest- en dieraanvoer taboe

NZO wil van het eerste grootschalige en inmiddels afgeronde tankmelkonderzoek naar salmonella geen resultaten bekend-

maken. De GD stelt dat op minder dan tien procent van de melkveebedrijven antistoffen tegen salmonella worden aangetroffen. Dit is gebaseerd op de intake-resultaten van 4500 vaste deelnemers en 3500 proefabonnees aan het programma 'salmonella onverdacht'.

De belangrijkste verspreidingsroute van salmonella is volgens Van Weering via mest-mondcontact. De ziekteverwekker

kan een veestapel binnenkomen via mest en dieraanvoer van een met salmonella besmet bedrijf. Daarnaast kan ook oppervlaktewater via mest besmet zijn en ook ongedierte, huisdieren en vogels kunnen salmonella inslepen. 'Eenmaal binnen een bedrijf kan een besmetting zich ra-

Een pas geboren kalf kan via mest-mondcontact besmet worden met salmonella

zendsnel verspreiden. Of koeien die in aanraking met de besmette mest komen ook daadwerkelijk de ziekte oplopen, is sterk afhankelijk van de weerstand van het dier. Gemiddeld vinden we bij ongeveer tien tot twintig procent van de dieren op een besmet bedrijf afweerstoffen tegen salmonella.'

Dragers afvoeren

'Met salmonella besmette dieren kunnen in sommige gevallen uit zichzelf genezen, maar het is beter de dieren te behandelen met de juiste antibiotica', vertelt Van Weering. 'Een uitbraak duurt in veel gevallen ongeveer drie maanden, waarbij besmette dieren gemiddeld enkele dagen tot enkele weken de bacterie uitscheiden. Een besmetting bij het jongvee kan zich aanmerkelijk langer handhaven omdat er telkens weer nieuwe dieren in deze groep komen.'

De GD wil geen gegevens vrijgeven van de gebieden in Nederland waar salmonellose het meeste voorkomt, maar geeft aan dat het ongeveer overeenkomt met de leverbotgebieden in het noorden en westen van het land. 'Het meest voorkomende type salmonella dublin heeft een sterke relatie met leverbot en ook bij salmonella zien we een duidelijke piek in de herfst. Koeien met een leverbotbesmetting hebben een verminderde weerstand en zijn daardoor kwetsbaarder voor salmonella. Daarnaast nestelt salmonella zich bij een door leverbot aangetaste lever diep in de galgangetjes. De bacterie is daardoor onbereikbaar voor het afweersysteem en een ingezette behandeling met antibiotica. Door de leverbotbesmetting is er ook een veel grotere kans op het ontstaan van salmonelladragers die de bacterie blijven uitscheiden en waarvoor afvoer de enige remedie is. Draggers komen op ongeveer tien procent van de met salmonella besmette bedrijven voor en het zijn meestal niet meer dan twee tot drie dragers per bedrijf.'

Florus Pellikaan

Denis Volckaert vertrekt binnenkort als directielid van CRV Holding. Volckaert heeft aangegeven vanwege privéredenen terug te willen keren naar België. Binnen CRV is Volckaert momenteel verantwoordelijk voor de divisie Verkoop en Dienstverlening in Nederland en Vlaanderen. Denis Volckaert is 52 jaar.

Volckaert studeerde in 1980 aan de Rijksuniversiteit in Gent af in de Vee- en Diergeneeskunde. Na zijn afstuderen vond hij een baan als inspecteur bij het holsteinstamboek. Hij kreeg de ruimte om in Vlaanderen de lineaire exterieurbeoor-

Denis Volckaert

deling en bedrijfsinspectie in te voeren. In 1985 kwam Volckaert naar het zogenaamde Rundveeselectiecentrum van Oosterzele. Hij kreeg de leiding over de informatica-afdeling, met als centrale opdracht de keuringssystematiek voor alle rassen tot standaard te maken. In 1990 volgde de oprichting van de eerste versie van VRV. De dienstverlenende activiteiten, en daarmee de provinciale verenigingen, bleven buiten de fusie. Dat leidde in 1992 tot een grote financiële en bestuurlijke crisis. Volckaert werd crisismanager en gaf vanaf 1994 als algemeen directeur van de VRV leiding aan het proces dat in 1995 uitmondde in de nieuwe VRV, waarin ook de provinciale verenigingen werden geïntegreerd. In 2002 trad Volckaert toe tot de directie van CRV.

